FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT MARCO DARMON

fremsat den 16. september 1993 *

Hr. afdelingsformand,
De herrer dommere,

1. Den fælles markedsordning for sukker, der har hjemmel i EØF-traktatens artikel 40, stk. 2, andet afsnit, litra c), blev indført den 1. juli 1968 ved Rådets forordning nr. 1009/67/EØF [1]. Markedsordningen er på nuværende tidspunkt reguleret ved Rådets forordning (EØF) nr. 1785/81 af 30. juni 1981 [2]. Gennem denne markedsordning skal »roeproducenterne (sikres) pris- og afsætningsgarantier for de mængder, der svarer til efterspørgslen og Fællesskabets eksportmuligheder for sukker« [3].

2. I henhold til et kvotesystem tildeles de mængder sukker, der skal produceres, i første omgang medlemsstaterne, der herefter skal fordele dem på de enkelte sukkerfabrikanter. Sukkeret er opdelt i A-, B- og C-sukker [4]. For A- og B-sukker gives der prisgarantier; minimumsprisen er mindre for B-sukker end for A-sukker [5]. Kvote B udgør en procentdel af kvote A og kan variere, alt efter hvilket land og hvilken virksomhed der er tale om [6]. C-sukker er den mængde sukker, der ligger ud over den pågældende virksomheds A- og B-kvoter tilsammen. Der gives ikke nogen form for prisgaranti for C-sukkeret, og det kan kun sælges uden for Fællesskabet, uden eksportrestitution [7].

3. I henhold til artikel 7, stk. 1 og 3, i forordning nr. 1785/81 skal Rådet fastsætte rammebestemmelser, navnlig med hensyn til vilkårene for køb, levering, aftagelse og betaling af sukkerroer. I artikel 30, stk. 4 og 5, bestemmes det, at enten Kommissionen eller Rådet skal fastsætte fællesskabsretlige regler, som regulerer de aftaleretlige forhold mellem sukkerroeavlerne og sukkerfabrikkerne, herunder især kriterierne for fordelingen af sukkerroemængderne på sælgerne.

4. Disse bestemmelser til gennemførelse af forordningen er endnu ikke blevet fastsat [8].

5. I forordning nr. 1785/81 gives der også en bemyndigelse til medlemsstaterne til, såfremt der ikke findes brancheaftaler, at træffe de nødvendige foranstaltninger til varetagelse af de berørte parters interesser (artikel 7,

* Originalsprog: fransk.

1 — EFT 1967, s. 281.

2 — Forordning om den fælles markedsordning for sukker (EFT L 177, s. 4), som senest ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 1069/89 af 18.4.1989 (EFT L 114, s. 1).

3 — Kommissionens beslutning 90/45/EØF af 19.12.1989 om en procedure i henhold til EØF-traktatens artikel 85 (EFT L 31 af 2.2.1990, betragtning 14). Jf. også præmis 4 i dom af 16.1.1979, sag 151/78, Sukkerfabrikken Nykøbing, Sml. s. 1.

4 — Jf. artikel 24 i forordning nr. 1785/81.

5 — Artikel 5, stk. 2, i forordning nr. 1785/81.

6 — Jf. artikel 24 i forordning nr. 1785/81.

7 — Jf. artikel 24, stk. 1, litra c), og artikel 26, stk. 1, i forordning nr. 1785/81 samt beslutning 90/45/EØF, s. 34, betragtning 16.

8 — I Rådets forordning (EØF) nr. 206/68 af 20.2.1968 om fastsættelse af rammebestemmelser for kontrakter og brancheaftaler vedrørende køb af sukkerroer (EFT 1968 I, s. 19) er der ikke fastlagt regler angående fordelingen af kvoterne på sukkerroeavlerne.

stk. 5). Allerede i henhold til artikel 1 i Rådets forordning (EØF) nr. 741/75 af 18. marts 1975 [9] kunne »den pågældende medlemsstat fastsætte regler for fordelingen«, hvis der ikke var truffet aftale mellem sukkerroeavlerne og sukkerfabrikanterne om fordelingen af de mængder sukkerroer, der skulle leveres.

6. Burkhard Mörlins, der er landmand og sukkerroeavler, gør indsigelse mod de mængder sukkerroer, sukkerfabrikken Königslutter-Twülpstedt AG, som han er aktionær i, tilbyder at købe af ham inden for rammerne af de årlige leveringskontrakter; han gør især indvendinger imod fordelingen af disse mængder på kvote A og kvote B.

7. I henhold til artikel 30 i forordning nr. 1785/81 tildeler sukkerfabrikken Mörlins leveringsmængder, der udgør 1 938,10 tons i kvote A og 1 509 tons i kvote B; hertil kommer særlige leveringsrettigheder.

8. Sagsøgeren i hovedsagen har gjort gældende, at de tildelte mængder skal fordeles på ny, således at mængden inden for kvote A forhøjes, og han har ved Landgericht Braunschweig påstået sagsøgte tilpligtet at indgå en ny leveringskontrakt vedrørende sukkerroer for produktionsåret 1991/92, der blandt andet skal indeholde en ret til inden for kvote A at levere mindst 2 651,60 tons. Sagsøgeren har især støttet sig på i) forbuddet mod diskrimination i § 26 i den tyske lov om forbud mod konkurrencebegrænsninger (»Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen«, herefter benævnt »GWB«) (en virksomhed, der har en markedsdominerende stilling, må ikke behandle en virksomhed, som f.eks. en leverandør, anderledes end andre virksomheder af samme art) og på ii) princippet i tysk aktieselskabsret om ligebehandling af aktionærerne, især hvis disse erlægger periodiske naturalydelser som indskud (§ 53a i den tyske aktieselskabslov (herefter benævnt »AktG«)).

9. Kan man anvende national kartel- og selskabsret på retsforholdet mellem sukkerroeavlere og sukkerfabrikker, når der findes en fælles markedsordning?

10. I en anden sag besvarede Bundesgerichtshof — uden at anse det for nødvendigt at forelægge sagen for Domstolen — dette spørgsmål bekræftende med hensyn til national konkurrenceret, og begrundede først og fremmest dette med, at fællesskabsretten ikke tillader konkurrencebegrænsninger ved fremskaffelsen af råvarer [10].

11. Landgericht Braunschweig har derimod anført, at det forhold, at der findes en fælles markedsordning for sukker, udelukker anvendelsen af tysk kartelret på retsforholdet her i sagen [11]. På baggrund af den førnævnte dom fra Bundesgerichtshof og det problem, som kravet om anvendelse af national selskabsret medfører, har den nationale ret stillet Domstolen to præjudicielle spørgsmål. Disse drejer sig for det første om, hvorvidt den fælles markedsordning for sukker er til hinder for at anvende bestemmelserne i tysk kartel- og selskabsret ved vurderingen af

9 — Forordning om særlige regler for køb af sukkerroer (EFT L 74, s. 2).

10 — Dom af 13.11.1990, LM nr. 71 ad § 26 i GWB.

11 — Forelæggelseskendelsen, s. 4 f. i den danske oversættelse.

kriterierne for fordelingen af kvoter på sælgerne, og for det andet om, hvorvidt markedsordningen opstiller kriterier, som skal anvendes i national kontraktsret ved fordelingen af de mængder, producenten tilbyder at aftage [12].

12. Jeg kommer nu til første spørgsmål.

13. I dommen af 16. januar 1979, Sukkerfabrikken Nykøbing [13], fastslog Domstolen, at den fælles markedsordning for sukker omfatter retsforholdet mellem sukkerfabrikanterne og sukkerroeavlerne i det omfang, markedsordningen særligt angår sukkerproduktionen. Inden for dette område kan medlemsstaterne derfor principielt ikke længere ensidigt træffe foranstaltninger.

14. Med hensyn til de bestemmelser i forordning nr. 1781/85, der regulerer dette retsforhold, skal der skelnes mellem de regler, der henviser til en kommende fællesskabsretlig ordning, og de regler, hvorved der »delegeres« kompetence til medlemsstaterne.

15. Artikel 7, stk. 1 og 3, og artikel 30, stk. 4 og 5, i forordning nr. 1785/81 omhandler den samme situation: Den fælles markedsordning giver *Fællesskabet* kompetence til at fastsætte rammebestemmelser eller yderligere gennemførelsesbestemmelser.

16. Disse bestemmelser adskiller sig radikalt fra bestemmelserne i den samme forordnings artikel 7, stk. 5, og fra artikel 1 i forordning nr. 741/75, hvori der, inden for rammerne af en fælles markedsordning, gives kompetence til *medlemsstaterne*. Den sidstnævnte bestemmelse gav anledning til den førnævnte dom i Sukkerfabrikken Nykøbing-sagen.

17. Spørgsmålet er her, om en medlemsstat i tilfælde af, at fællesskabsbestemmmelserne udtrykkeligt giver Fællesskabet kompetence til at opstille regler vedrørende et bestemt punkt inden for en fælles markedsordning, men fællesskabslovgiver forholder sig passiv, kan udstede retsregler vedrørende dette punkt, der ikke henhører under de områder, som er omfattet af en — ligeledes udtrykkelig — kompetencetildeling til fordel for medlemsstaten.

18. Lad mig angive hovedlinjerne i Domstolens praksis inden for dette område.

19. Som Kommissionen med rette har anført [14], giver EØF-traktatens artikel 43, i modsætning til traktatens artikel 113 vedrørende den fælles handelspolitik, ikke Fællesskabet nogen *ene*kompetence inden for den fælles landbrugspolitik.

20. Så snart Fællesskabet gør brug af sin ret til at gennemføre en fælles markedsordning for landbruget — en ret, som Fællesskabet har efter traktatens artikel 40, stk. 2 — »afløser« [15] denne ordning imidlertid de nationale ordninger, og medlemsstaterne har ikke længere ret til at regulere det pågældende marked.

12 — Ordlyden af de præjudicielle spørgsmål er gengivet i afsnit III i retsmøderapporten.

13 — Præmis 17 (jf. henvisningen til dommen i note 3).

14 — S. 14 i den franske oversættelse af Kommissionens indlæg.

15 — Jf. ordlyden af artikel 43, stk. 2.

21. Domstolen har således fastslået, at

»når et regelsæt for en fælles markedsordning kan anses som *udtømmende*, har medlemsstaterne ikke længere kompetence på området, *medmindre andet måtte være udtrykkeligt bestemt*« [16].

22. Domstolen har i sin nyeste praksis fastslået, at

»når Fællesskabet har indført en fælles markedsordning i en bestemt sektor, er medlemsstaterne forpligtet til at afholde sig fra enhver ensidig foranstaltning, som måtte fravige eller tilsidesætte markedsordningen« [17].

23. Det samme gælder ifølge Domstolen, uanset om den ensidige foranstaltning »måtte fremme Fællesskabets politik« [18]. Det tilkommer nemlig

»Fællesskabet og ikke en medlemsstat at søge en løsning på problemet inden for rammerne af den fælles landbrugspolitik« [19].

24. Fra dette princip om fuldstændig kompetenceoverførsel til fordel for Fællesskabet gøres der en undtagelse, der blev nævnt i dommen i Prantl-sagen [20]. Særlige bestemmelser i den forordning, hvorved den fælles markedsordning oprettes, kan indrømme medlemsstaterne kompetence inden for et bestemt område [21]. Det bestemmes således i artikel 1 i forordning nr. 741/75, at »når der ikke er truffet aftale i form af brancheaftaler om fordelingen mellem sælgerne af de mængder sukkerroer, som fabrikanten inden udsåningen tilbyder at købe til fremstilling af sukker inden for grænserne af basiskvotaen, kan den pågældende medlemsstat fastsætte regler for fordelingen«. I dommen i Sukkerfabrikken Nykøbing-sagen fortolkede Domstolen bestemmelsen som »en ophævelse af den fællesskabsretlige hindring« [22], således at den pågældende medlemsstat kan vedtage de regler, der gør det muligt at foretage en fordeling. I denne sag havde den kompetente minister udstedt en bekendtgørelse om fordelingen af produktionsrettighederne inden for basiskvoten mellem Sukkerfabrikkens andelshavere og kontraktavlerne. Domstolen tillod indgrebet, idet den understregede, at artikel 1 i forordning nr. 741/75 »går ud på at tillade medlemsstaterne, uanset de hindringer, der kunne følge af Fællesskabets kompetence, at de i overensstemmelse med deres egen nationale ret foretager en fordeling af rettighederne til levering af sukkerroer ...« [23].

25. Artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 1785/81 er et andet eksempel på en bestemmelse, hvori medlemsstaterne bemyndiges til undtagelsesvis at fastsætte bestemmelser inden for rammerne af en fælles markedsordning. Domstolen har ikke ment, at

16 — Dom af 13.3.1984, sag 16/83, Prantl, Sml. s. 1299, præmis 13 (fremhævelserne er mine).

17 — Dom af 19.3.1991, sag C-32/89, Grækenland mod Kommissionen, Sml. I, s. 1321, præmis 20, og af 7.4.1992, sag C-61/90, Kommissionen mod Grækenland, Sml. I, s. 2407, præmis 23.

18 — Dom af 14.7.1988, sag 90/86, Zoni, Sml. s. 4285, præmis 26. Jf. også dom af 6.11.1990, sag C-86/89, Italien mod Kommissionen, Sml. I, s. 3891, præmis 19.

19 — A.st.

20 — Jf. henvisningen i note 16.

21 — A.st., præmis 13.

22 — Præmis 24.

23 — Præmis 25.

medlemsstaterne er forhindret i at gribe ind i et sådant tilfælde; de skal dog overholde de almindelige principper i fællesskabsretten og de generelle regler, som regulerer den fælles landbrugspolitik [24].

26. I Tyskland er der ubestridt ikke blevet truffet nogen foranstaltning på grundlag af artikel 7, stk. 5, i forordning nr. 1785/81 eller artikel 1 i forordning nr. 741/75.

27. Følgelig er national ret her — i modsætning til, hvad der gjaldt i sagen vedrørende Sukkerfabrikken Nykøbing — ikke anvendelig som følge af en kompetencedelegation, som fællesskabslovgiver har foretaget.

28. I artikel 7, stk. 3 og 4, og artikel 30, stk. 5, fastsættes der ikke nogen undtagelse fra den fællesskabsretlige kompetence i form af en kompetenceoverdragelse til medlemsstaterne. Det fastslås derimod, at kompetencen ligger hos Fællesskabet. Hvordan kan en medlemsstat så regulere området?

29. Ingen er i tvivl om, at en medlemsstat ville være helt og aldeles inkompetent til at fastsætte kriterierne for kvotefordelingen, hvis Fællesskabet havde fastlagt dem. Men hvad gælder i tilfælde af, at EF-lovgiver forholder sig passiv, og der derfor er et *hul* i det fællesskabsretlige regelsæt?

30. Domstolen har fastslået følgende:

»[Der kan] i princippet intet indvendes imod, at en medlemsstat opretholder eller indfører nationale foranstaltninger, der har til formål på dens område at gennemføre den fælles markedsordnings formål ...« [25].

31. Der er her ikke tale om, at Fællesskabet giver afkald på at udøve sine beføjelser, som den overfører til medlemsstaterne. Medlemsstaterne har en »substitutionskompetence« inden for et område, der henhører under Fællesskabets enekompetence. Medlemsstaterne skal »handle i den fælles interesse« [26].

»Sådanne foranstaltninger [kan] dog ikke betragtes som henhørende under udøvelsen af medlemsstaternes egen kompetence, men må henføres under udførelsen af den forpligtelse til samarbejde, som i henhold til traktatens artikel 5 påhviler dem i en situation, der er kendetegnet ved fællesskabslovgivers passivitet, med henblik på virkeliggørelse af den fælles markedsordnings formål« [27].

32. Denne »substitutionskompetence« hos medlemsstaterne skal derfor udøves under overholdelse af EØF-traktatens artikel artikel 5, traktatens generelle regler og den afledte ret inden for det pågældende område.

33. Såfremt medlemsstaternes kompetence råder bod på, at der ikke findes fællesskabsbestemmelser, er den ikke udelukket, selv ikke inden for rammerne af en fælles markedsordning.

24 — A.st., præmis 22.

25 — Dom af 28.3.1984, forenede sager 47/83 og 48/83, Pluimveeslachterijen Midden-Nederland og Van Miert, Sml. s. 1721, præmis 22.

26 — Dom af 5.5.1981, sag 804/79, Kommissionen mod Det Forenede Kongerige, Sml. s. 1045, præmis 30.

27 — Dommen i sagen Pluimveeslachterijen Midden-Nederland og Van Miert, a.st., præmis 23.

34. Domstolen tillod således i sin dom af 5. maj 1981, Kommissionen mod Det Forenede Kongerige [28], at den britiske lovgiver udfyldte et hul i fællesskabsbestemmelserne på fiskeriområdet. Domstolen beklagede blot det forhold, at et sådant initiativ blev truffet, uden at Kommissionen forudgående var blevet informeret rettidigt [29].

35. Endelig har Domstolen fastslået medlemsstaternes kompetence selv i tilfælde af, at fællesskabslovgiver udtrykkeligt har henvist til senere forordninger.

36. I artikel 2, stk. 2, i Rådets forordning (EØF) nr. 2777/75 [30] blev det således bestemt, at foranstaltninger til blandt andet forbedring af kvaliteten og til fastlæggelse af normer for forhandling af fjerkrækød skulle træffes af Rådet. Da disse foranstaltninger ikke blev truffet, tillod Domstolen i den ovenfor nævnte dom i sagen Pluimveeslachterijen Midden-Nederland og Van Miert, at Nederlandene fastsatte bestemmelser i stedet for, forudsat at de var forenelige med principperne i den fælles markedsordning og blev anvendt i overensstemmelse med traktatens artikel 30 [31].

37. I en situation, hvor der ikke foreligger de gennemførelsesforanstaltninger, der er foreskrevet i artikel 7, stk. 3 og 4, og artikel 30, stk. 4 og 5, i forordning nr. 1785/81, er disse bestemmelser følgelig ikke til hinder for, at der fastsættes nationale bestemmelser, eller at der tages hensyn til allerede eksisterende nationale bestemmelser.

38. Hvilke betingelser skal sådanne bestemmelser opfylde?

39. I dommen af 30. november 1978, Bussone [32], fastslog Domstolen, at en medlemsstat, når de fællesskabsretlige regler ikke indeholder bestemmelser vedrørende salgsprisen for etiketter og finansieringen af kontrolforanstaltninger inden for ægsektoren, kan opstille regler herfor, men at

»denne frihed ... imidlertid ikke [må] udøves på en sådan måde, at formålet med den ordning, som indrømmer denne frihed, bringes i fare« [33].

40. Med hensyn til fælles markedsordninger, der bygger på en fælles prisordning, har Domstolen i en fast praksis [34] kendt for ret, at

»... bestemmelserne i en landbrugsforordning fra Fællesskabet, der indeholder en prisordning for produktions- og engroshandelsstadiet — for så vidt ikke andet bestemmes i andre traktatbestemmelser — ikke berører medlemsstaternes kompetence til at træffe egnede foranstaltninger vedrørende prisdannelsen på detailhandels- og forbrugerstadiet, *forudsat at de ikke bringer den pågældende fælles markedsordnings formål eller funktion i fare*« [35].

28 — Jf. henvisningen til dommen ovenfor, note 26.

29 — Præmis 31 og 35.

30 — Forordning af 29.10.1975 om den fælles markedsordning for fjerkrækød (EFT L 282, s. 77).

31 — Præmis 26.

32 — Sag 31/78, Sml. s. 2429.

33 — Præmis 16.

34 — Jf. præmis 18 i dom af 18.10.1979, sag 5/79, Buys, Sml. s. 3203, og den praksis, som dér citeres.

35 — A.st., min fremhævelse.

41. I dommen i sagen Pluimveeslachterijen Midden-Nederland og Van Miert, opstillede Domstolen, under henvisning til dommene i Van der Hulst- [36] og Van der Hazel-sagen [37], den generelle regel, at de bestemmelser, som medlemsstaterne indfører eller opretholder, og som udfylder hullerne i en fælles markedsordning, »kun er lovlige, såfremt de er forenelige med den fælles markedsordnings principper« [38].

42. Den fælles markedsordning for sukker tager blandt andet hensyn til de i EØF-traktatens artikel 39 opstillede mål [39] såsom målene vedrørende stabilisering af markederne og sikring af landbrugsbefolkningens levestandard.

43. I denne artikel understreges det som bekendt, at der ved udarbejdelse af den fælles landbrugspolitik skal tages hensyn til den kendsgerning, at landbruget i medlemsstaterne udgør en sektor, som er snævert forbundet med økonomien som helhed [40].

44. Domstolen har fastslået, at de fælles markedsordninger hviler på

»princippet om et *åbent marked, som enhver producent frit har adgang til*, og hvis funktion udelukkende reguleres ved foranstaltninger i henhold til ordningen selv« [41].

45. Hvilken stilling har konkurrencereglerne inden for et område, der er kendetegnet ved indgreb fra statens side og tilskyndelser til a foretage fornyede sammenslutninger både på produktions- og markedsføringsstadiet?

46. EØF-traktatens artikel 42, stk. 1, lyder: »Bestemmelserne i kapitlet om konkurrenceregler finder kun anvendelse på produktionen af og handelen med landbrugsvarer i det omfang, Rådet beslutter dette inden for rammerne af de bestemmelser og i overensstemmelse med den fremgangsmåde, der er fastlagt i artikel 43, stk. 2 og 3, samt under hensyntagen til den i artikel 39 angivne målsætning«.

47. I dom af 29. oktober 1980, Maizena [42], fastslog Domstolen, at det i denne bestemmelse anerkendes

»såvel, at landbrugspolitikken har forrang frem for traktatens konkurrenceretlige formål, som at Rådet har beføjelse til at beslutte, i hvilket omfang konkurrencereglerne skal anvendes i landbrugssektoren« [43].

48. Disse regler er således ikke principielt udelukket inden for landbrugsområdet. I øvrigt har det i forordning nr. 26 siden 1962 været bestemt, at EØF-traktatens artikel 85-90 gælder for de aftaler, vedtagelser og former for praksis, der er omhandlet i artikel 85, stk. 1, og i artikel 86 i traktaten, og som vedrører produktionen af eller handelen med landbrugsprodukter, i det omfang anvendelsen af dem ikke ikke bringer virkeliggørelsen af målene med den fælles landbrugspolitik i fare [44].

36 — Dom af 23.1.1975, sag 51/74, Sml. s. 79, præmis 26.
37 — Dom af 18.5.1977, sag 111/76, Sml. s. 901, præmis 22.
38 — Præmis 25.
39 — 21. betragtning til forordning nr. 1785/81.
40 — Artikel 39, stk. 2, litra c).
41 — Dom af 29.11.1978, sag 83/78, Sml. s. 2347, Pigs Marketing Board, præmis 57, min fremhævelse.
42 — Sag 139/79, Sml. s. 3393.
43 — Præmis 23.
44 — Artikel 1 og 2 i forordning nr. 26 om anvendelse af visse konkurrenceregler inden for produktion og handel med landbrugsvarer, EFT 1959-1962, s. 120.

49. Inden for rammerne af den fælles markedsordning for sukker, således som denne er reguleret i forordning nr. 1785/81, fastslog Kommissionen således i den tidligere nævnte beslutning af 19. december 1989, at følgende forhold stred mod EØF-traktatens artikel 85: i) en bestemmelse i aftalerne mellem Confédération des betteraviers belges og Société générale des fabricants de sucre de Belgique, som gik ud på, »at der til de belgiske sukkerfabrikkers produktion inden for maksimalkvoten fortrinsvis skulle anvendes roer, som var dyrket i Belgien ...« [45], og ii) en udelukkelse af franske sukkerroeavlere fra fordelingen af sukkerroeleverancer til en belgisk sukkerfabrik [46].

50. Såfremt kontraktforhold mellem sukkerroeavlere og sukkerfabrikanter er omfattet af traktatens artikel 85 og 86, kan disse kontraktforhold så ligeledes henhøre under den *nationale* konkurrenceret, og især under bestemmelser, der som GWB's § 26 forbyder, at en virksomhed med en markedsdominerende stilling udsætter visse leverandører for en forskelsbehandling?

51. Jeg kan ikke se, hvorfor sådanne aftaler ikke skulle omfattes af den nationale konkurrenceret, når denne på medlemsstatens niveau forfølger de samme mål som fællesskabsbestemmelserne, især hvad angår misbrug af en markedsdominerende stilling.

52. Jeg skal i øvrigt henvise til, at princippet om ligebehandling af producenterne ifølge traktatens artikel 40, stk. 3, andet afsnit, skal overholdes i den fælles markedsordning.

53. Heraf følger, at målet med fællesskabsbestemmelserne hverken bringes i fare eller trues af en national bestemmelse, som forbyder forskelsbehandling mellem en markedsdominerende virksomheds leverandører. Ligesom den førnævnte traktatbestemmelse udtrykker denne nationale bestemmelse blot et generelt lighedsprincip, som er fastslået i fællesskabsretten, og som påbyder, at

»ensartede forhold ikke behandles forskelligt, og at forskellige forhold ikke behandles ensartet, medmindre en sådan behandling er objektivt begrundet« [47].

54. Det tilkommer derfor i første række den nationale ret at undersøge, om anvendelsen af den nationale ret sker under hensyntagen til det fællesskabsretlige kvotesystem [48].

55. Den nationale ret skal herefter undersøge, om det — sådan som sagsøgeren i hovedsagen har gjort gældende — må antages, at den omstændighed, at der ved den nærmere fordeling tages hensyn til referenceperioder, der ligger langt tilbage i tiden, når henses til princippet om ligebehandling af de berørte producenter, strider mod national ret, for så vidt som denne gennemfører princippet i traktatens artikel 40, stk. 3, andet afsnit.

56. Det er efter min mening meget sværere at besvare spørgsmålet, om en national retsnorm som AktG's § 53a er i overensstemmelse med den fælles markedsordning for sukker.

45 — Artikel 1.

46 — Artikel 2.

47 — Dom af 20.9.1988, sag 203/86, Spanien mod Rådet, Sml. s. 4563, præmis 25.

48 — Artikel 25 i forordning nr. 1785/81.

57. Som nævnt udtrykkes princippet om ligebehandling af aktionærerne i denne paragraf: »Aktionærer skal under ens betingelser behandles lige«.

58. I tysk ret findes der en speciel form for aktieselskab, nemlig et aktieselskab, hvis aktionærer har accessoriske leveringsforpligtelser (et såkaldt »Nebenleistungsaktiengesellschaft«). Ud over sit indskud i aktiekapitalen er aktionæren i henhold til vedtægterne forpligtet til at yde et yderligere indskud, der består i »at erlægge periodiske ydelser, der ikke består i penge« [49], såsom levering af råvarer, for eksempel sukkerroer. Denne selskabsform skulle i øvrigt næsten kun forekomme inden for sektoren for sukkerroeforarbejdning [50].

59. Kan en aktionær i et sådant selskab, der anfægter selskabets fordeling af leveringsmængderne mellem kvote A og B, henholde sig til AktG's § 53a og gøre krav på ikke at blive dårligere behandlet end andre aktionærer i samme situation? Tillader fællesskabsretten, at det princip, der er opstillet i denne bestemmelse, kan anvendes som kriterium for fordelingen på sukkerroeavlerne af de kvoter, sukkerfabrikken har fået tildelt [51]?

60. Jeg er af den opfattelse, at spørgsmålet med sikkerhed skal besvares bekræftende, eftersom fordelingen sker mellem roeavlere, der er aktionærer.

61. Kravet om ligebehandling af aktionærerne er her blot udtryk i national ret for det fællesskabsretlige princip om ligebehandling, der er indeholdt i artikel 40, stk. 3, andet afsnit. Heraf følger, at sukkerfabrikkens fordelingskriterium, som for eksempel leveringsmængden inden for en given referenceperiode, skal anvendes uden at behandle producenter, der er aktionærer, forskelligt.

62. Påberåbelsen af princippet i nærværende sag sker dog ikke kun i denne sammenhæng. Ifølge den forelæggende ret har sagsøgeren i hovedsagen nemlig gjort gældende, at »sagsøgtes vedtægter ... uvægerligt vil føre til en favorisering af aktionærerne«, og at »fabrikken ... først [bør] opdele sine mængder i kvote A og B blandt aktionærerne« [52]. Kan en aktionær i en sådan situation påberåbe sig princippet i AktG's § 53a for at opnå en mere fordelagtig behandling fra sukkerfabrikantens side end de leverandører, der ikke er aktionærer?

63. Der kan her ikke være tale om at foretage nogen som helst fortolkning af den førnævnte bestemmelse, da dette udelukkende tilkommer den nationale ret, men der skal gøres opmærksom på, at artikel 1, stk. 1, i Rådets forordning nr. 741/75 — som ikke er blevet ophævet ved Rådets forordning nr. 1785/81 — giver et interessant fingerpeg i så henseende. I denne forskrift bestemmes det nemlig, at reglerne for fordelingen mellem sælgerne af de mængder sukkerroer, som fabrikanten tilbyder at købe til sukkerfremstilling inden for sin kvote, i mangel af brancheaftaler kan fastsættes af den pågældende medlemsstat. I denne situation er det ifølge forordningens artikel 1, stk. 2, således som

49 — AktG's § 55.

50 — Jf. s. 8 i den franske oversættelse af Kommissionens indlæg.

51 — I henhold til artikel 24 i forordning nr. 1785/81.

52 — Forelæggelseskendelsen, s. 3 i den danske oversættelse.

den fortolkes i lyset af dom af 16. januar 1979, Sukkerfabrikken Nykøbing [53], tilladt, at der — altid inden for grænserne af kvoten — kan tildeles leveringsrettigheder til sukkerroesælgere, som ikke er medlemmer af det kooperative foretagende, der fremstiller sukkeret.

64. Når en sukkerproducent, der er et aktieselskab med accessoriske leveringsforpligtelser, har tilkendt tredjemænd sådanne rettigheder, kan en aktionær i selskabet så påberåbe sig princippet om ligebehandling af aktionærerne for hermed at anfægte disse rettigheder?

65. Mellem producenter, der er aktionærer, og dem, der ikke er aktionærer, er der en objektiv forskel, der giver eller kan give disse to grupper forskellige rettigheder, der kan påvirke producenternes leveringsrettigheder. Der skal tages hensyn til denne forskel ved anvendelsen af princippet om ligebehandling.

66. Jeg deler derfor Kommissionens opfattelse, hvorefter dette princip skal anvendes inden for aktieselskabsretten, »for så vidt som sukkerroeavlernes leveringer hviler på accessoriske leveringsforpligtelser, der er fastsat i vedtægterne« [54]. Der er derfor ingen tvivl om, at der består en forpligtelse til ligebehandling af aktionærerne.

67. Forpligtelsen udelukker dog ikke rettigheder, som på gyldig vis er blevet tilkendt dem, der ikke er aktionærer, og aktionærerne ville kun kunne modsætte sig denne indrømmelse af rettigheder, hvis det blev godtgjort, at rettighederne var blevet tilkendt i modstrid med aktionærernes rettigheder. Det tilkommer udelukkende den nationale ret at bedømme dette spørgsmål.

68. Det andet spørgsmål kræver ikke lange udredninger.

69. Spørgsmålet drejer sig i det væsentlige om at fastlægge de kriterier, som den fælles markedsordning for sukker måtte opstille som umiddelbart gældende ret for den nationale kontraktret, hvad angår fordelingen af sukkerroemængderne mellem sukkerroeavlerne under hensyntagen til kvoterne.

70. Dette spørgsmål kan forstås på to måder.

71. Enten angår det de umiddelbart anvendelige fællesskabsretlige regler, hvori der fastlægges kriterier, som en person kan påberåbe sig i forbindelse med en kontrakt, der er indgået mellem sukkerroeavler og sukkerfabrikant.

72. Jeg har gjort rede for, at de relevante forordninger, der pr. definition er umiddelbart anvendelige, ikke siger noget om sådanne kriterier. Herved opstår der dog ikke noget »juridisk tomrum« [55]. EØF-traktatens artikel 39-46 er bindende for medlemsstaterne. De skaber derimod ikke nogen umiddelbare rettigheder for enkeltpersoner [56].

53 — Præmis 23 og 25. Det skal bemærkes, at hovedsagen i den pågældende sag drejede sig om fordelingen af de mængder, der kunne leveres *inden for virksomhedens basiskvote* (jf. præmis 14 og 15).

54 — S. 9 i den franske oversættelse af Kommissionens indlæg.

55 — Jf. dom af 16.3.1977, sag 68/76, Kommissionen mod Frankrig, Sml. s. 515, præmis 22.

56 — Det fremgår af præmis 6, sidste afsnit, i dom af 12.7.1973, sag 2/73, Geddo, Sml. s. 865, at artikel 40, stk. 3, andet afsnit, ikke har nogen umiddelbar virkning.

73. Alternativt angår det de kriterier, som fællesskabsretten pålægger *den nationale lovgiver*, som for eksempel forbuddet mod forskelsbehandling i artikel 40, stk. 3, andet afsnit, eller de mål med den fælles landbrugspolitik, der anføres i artikel 39. Jeg har nævnt kriterierne i besvarelsen af det første spørgsmål.

74. På grundlag af disse overvejelser foreslår jeg Domstolen at kende for ret:

»I. Rådets forordning (EØF) nr. 1785/81 er ikke til hinder for nationale bestemmelser, der anvendes i mangel af fællesskabsretlige harmoniseringsforanstaltninger inden for rammerne af den fælles markedsordning for sukker, og hvori det fastslås, at der i kontrakter, der indgås mellem sukkerroeavlerne og sukkerfabrikanterne, skal ske en overholdelse af princippet om ligebehandling, hvorved dette princip dels skal anvendes på leverandørerne med hjemmel i konkurrenceretten, dels på aktionærerne i et aktieselskab med accessoriske leveringsforpligtelser med hjemmel i selskabsretten; det er herved en betingelse, at de nationale bestemmelser er i overensstemmelse med det mål, der forfølges i den fælles markedsordning og med kvotesystemet.

II. På fællesskabsrettens nuværende udviklingstrin indeholder den fælles markedsordning for sukker ikke regler om fordelingen af kvoterne mellem producenterne, som en privat ville kunne påberåbe sig direkte for en national retsinstans.«